

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.017.04.2020

Renata Nowakowska
Dyrektor
Przemyskiego Centrum Kultury i Nauki ZAMEK
Al. XXV Polskiej Drużyny Strzeleckiej 1,
37-700 Przemyśl

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/007 Działalność organów administracji publicznej dotycząca podtrzymywania tożsamości kulturowej i językowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Przemyskie Centrum Kultury i Nauki Zamek w Przemysłu
Kierownik jednostki kontrolowanej	Renata Nowakowska Dyrektor, od 1 kwietnia 2005 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja zadań na rzecz podtrzymywania tożsamości kulturowej oraz integracji obywatelskiej i społecznej mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym oraz uzyskane efekty.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do czasu zakończenia czynności kontrolnych tj. 4 listopada 2020 r.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontroler	Dagmara Mazurkiewicz-Karasińska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/132/2020 z 14 września 2020 r. (akta kontroli str.1-2)

---

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm., dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności.

OCENA OGÓLNA

Przemyskie Centrum Kultury i Nauki ZAMEK³ realizowało zadania skierowane do wszystkich mieszkańców Przemysła, których głównym celem była integracja lokalnej społeczności poprzez współtworzenie warunków do kultywowania i rozwijania narodowych, regionalnych i środowiskowych wartości kulturowych. W ramach zadań statutowych podejmowano działania związane z podtrzymywaniem tożsamości kulturowej oraz integracji obywatelskiej i społecznej ukraińskiej mniejszości narodowej, takie jak: koncerty, wystawy, konferencje naukowe i seminaria, w których brali udział zaproszeni goście z Ukrainy. Nie prowadzono działań związanych z podtrzymywaniem tożsamości mniejszości etnicznej romskiej.

PCKiN nie podejmowało szczególnych działań dedykowanych wprost do podtrzymywania tożsamości kulturowej oraz integracji społecznej osób należących do narodowej mniejszości ukraińskiej i etnicznej mniejszości romskiej. W dokumentach organizacyjnych i planistycznych PCKiN nie zostały określone cele i zadania odnoszące się bezpośrednio do podtrzymywania tożsamości kulturowej oraz integracji społecznej mniejszości narodowych i etnicznych.

PCKiN nie podejmowało działań w celu pozyskiwania środków finansowych na organizację przedsięwzięć adresowanych do mniejszości narodowych i etnicznych, ani nie prowadziło zorganizowanej współpracy z ich organizacjami.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁴ kontrolowanej działalności.

OBSZAR

Realizacja zadań na rzecz podtrzymywania tożsamości kulturowej oraz integracji obywatelskiej i społecznej mniejszości narodowych i etnicznych oraz uzyskane efekty.

Opis stanu faktycznego

1. PCKiN ZAMEK jest samorządową instytucją kultury, posiadającą osobowość prawną, która działa w szczególności na podstawie:

- uchwały nr 206/2004 Rady Miejskiej w Przemysłu z dnia 28 października 2004 r. w sprawie połączenia samorządowych instytucji kultury⁵;
- statutu⁶ nadanego uchwałą⁷ Rady Miejskiej w Przemysłu z 28 października 2004 r.

Zgodnie ze statutem, podstawowym celem działania PCKiN ZAMEK jest upowszechnianie kultury, sztuki i nauki poprzez kreowanie działań, zjawisk i wydarzeń z zakresu kultury i nauki oraz tworzenia warunków do rozbudzania, kształtowania i zaspokajania potrzeb, a także zainteresowań kulturalnych i naukowych mieszkańców Przemysła. Do zadań należy m.in.: prowadzenie działalności wydawniczej popularyzującej kulturalno – historyczny wizerunek miasta

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dalej PCiN Zamek

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Z dniem 1 stycznia 2005 r. nastąpiło połączenie dwóch samorządowych instytucji kultury tj. Miejskiego Ośrodka Kultury i Regionalnego Ośrodka Kultury, Edukacji i Nauki, <https://bip.przemysl.pl/1038/948/uchwala-nr-2062004-w-sprawie-polaczenia-samorzadowych-instytucji-kultury.html>.

⁶ <https://www.bip.kultura.przemysl.pl/index.php?id=pcat&kid=140>.

⁷ Uchwała nr 206/2004.

i regionu, prezentacja dokonań naukowych poprzez organizację konferencji naukowych, seminariów, odczytów, prowadzenie biblioteki i gromadzenie wydawnictw naukowych i popularnonaukowych z dziedziny historii, sztuki i kultury, prezentacja dokonań twórczych i artystycznych poprzez organizację wystaw, spektakli, koncertów, wystaw, warsztatów artystycznych dla form teatralnych, muzycznych, plastycznych, fotograficznych, literackich i innych, prezentacja dokonań twórczych i artystycznych poprzez organizację przeglądów, prowadzenie działań w zakresie współpracy ze środowiskami i związkami twórczymi, stowarzyszeniami i animatorami kultury, organizacja spektakli dla małych form teatralnych, koncertów ze szczególnym uwzględnieniem muzyki jazzowej, upowszechnianie kultury ludowej poprzez kreowanie działań, wydarzeń artystycznych, kształtowanie i zaspakajanie potrzeb i zainteresowań kulturą ludową dzieci i młodzieży poprzez prowadzenie Zespołu Pieśni i Tańca „Przemysł”. Organizację wewnętrzną PCKiN ZAMEK określa regulamin organizacyjny, wprowadzony Zarządzeniem Dyrektora PCKiN ZAMEK⁸ z 7 grudnia 2006 r. Zarówno statut, jak i regulamin organizacyjny, nie zawierały wprost zadań w zakresie podtrzymywania i rozwijania poczucia tożsamości mniejszości narodowych bądź etnicznych.

(akta kontroli str. 3-20)

Jak wyjaśniła Dyrektor PCKiN ZAMEK, Instytucja nie dysponuje udokumentowanymi wytycznymi z Urzędu Miejskiego w Przemyślu, ani nie posiada własnych uregulowań określających warunki prowadzenia działań na rzecz mniejszości. Obowiązujące przepisy prawa w tym zakresie nie nakładają na instytucję takich obowiązków.

Kontrolowana instytucja kultury nie była zobowiązana i nie opracowała strategii organizowania, prowadzenia i rozwoju działalności kulturalnej, adresowanej do osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych.

(akta kontroli str. 37-46)

2. Pracownicy PCKiN ZAMEK z Pionu Pracy Programowo-Artystycznej realizowali działania na rzecz upowszechniania kultury, poprzez organizowanie wydarzeń artystycznych skierowanych do ogółu mieszkańców Przemyśla, natomiast ustalenie liczby pracowników zaangażowanych w działania związane z realizacją zadań na rzecz mniejszości nie było możliwe. Jak wyjaśniła Dyrektor PCKiN ZAMEK, pracownicy w zakresach czynności mają zapisane ogólnie swoje obowiązki - bez podziału na czynności wykonywane na rzecz mniejszości i pozostałe.

Zatrudnienie w PCKiN ZAMEK (według stanu na 30 czerwca 2020 roku) wynosiło 33 osoby, w przeliczeniu na etaty - 30,75. W Pionie Pracy Programowo-Artystycznej (zgodnie ze strukturą organizacyjną) zatrudnionych było 15 osób, w przeliczeniu na etaty - 12,75.

(akta kontroli str. 20, 37-46)

3. PCKiN ZAMEK nie posiadało dokumentacji wskazującej na prowadzenie rozpoznania oraz analizę oczekiwań i potrzeb mieszkańców ukraińskiej mniejszości narodowej i romskiej mniejszości etnicznej, mieszkających na terenie Przemyśla, w zakresie podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej i etnicznej. Dyrektor PCKiN ZAMEK podała, że analizuje się w tej kwestii opinie mieszkańców mniejszości narodowych, pojawiające się w mediach społecznościowych, na forach oraz w przestrzeni publicznej. Prowadzone są rozmowy z przedstawicielami

---

⁸ Zarządzenie nr 15/2006 Dyrektora Przemyskiego Centrum Kultury i Nauki Zamek z dnia 7 grudnia 2006 r.

organizacji mniejszości narodowych działających w Przemysłu⁹. Wskazała również, że na tej podstawie, kierując się własnym doświadczeniem, w miarę możliwości finansowych i kadrowych, PCKiN ZAMEK tworzy ofertę skierowaną do ogółu mieszkańców miasta Przemysła, w tym, ze szczególnym uwzględnieniem kultury mniejszości narodowych.

Dyrektor PCKiN ZAMEK nie wskazała jednak organizacji mniejszości, z którymi prowadziła rozmowy na temat potrzeb mniejszości ukraińskiej i oferty kulturalnej skierowanej do tej grupy mieszkańców.

Kontrola NIK wykazała, że oferta programowa PCKiN ZAMEK nie została zróżnicowana pod kątem mniejszości narodowych i etnicznych. W dokumentach pn. Zadania i przedsięwzięcia planowane do realizacji przez PCKiN ZAMEK, przyjmowanych przez Dyrektora na poszczególne lata, nie uwzględniono zadań dedykowanych wprost, ani do ukraińskiej mniejszości narodowej, ani do romskiej mniejszości etnicznej. Informacje o imprezach artystycznych umieszczano na stronie internetowej kontrolowanej instytucji¹⁰, w gablotach i słupach reklamowych oraz w miesięczniku "Nasz Przemysł".

(akta kontroli str. wyjaśnienia 35-36, 37-46, 91-107)

4. Działalność PCKiN ZAMEK była finansowana z przyznanej dotacji podmiotowej i przychodów własnych oraz realizowana na podstawie harmonogramu imprez kulturalnych. Główne źródła przychodów stanowiły m.in.:

- dotacja podmiotowa - stanowiąca odpowiednio: 77,9%; 81,5%, 84,9% przychodów ogółem;

- przychody ze świadczonych usług (działalność statutowa)¹¹, które w latach objętych kontrolą stanowiły odpowiednio: 11,41%; 11,13%; 6,94%¹² przychodów ogółem;

- dotacja celowa otrzymana w 2018 r. i 2019 r. - stanowiąca odpowiednio: 0,08%; 0,09% przychodów ogółem (na działania nieskierowane do mniejszości narodowych i etnicznych).

Działając na podstawie art. 27 ust. 4 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej¹³, PCKiN ZAMEK sporządzało plany finansowe na poszczególne lata objęte kontrolą w sposób określony w art. 31 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. W planach finansowych wyodrębnione były wszystkie elementy określone w ww. przepisie, w tym dotacja podmiotowa przekazywana przez Organizatora. Prezydent Miasta Przemysła nie zgłaszał uwag do planów finansowych PCKiN ZAMEK.

Jak wyjaśniła Dyrektor PCKiN ZAMEK: Nie otrzymaliśmy, w badanym okresie, środków finansowych (dotacji celowych) od Organizatora, ani z innych źródeł, z przeznaczeniem na prowadzenie działań dla mniejszości. Finansowanie działań służących podtrzymaniu i rozwijaniu poczucia tożsamości narodowej i etnicznej w kontrolowanym okresie odbywało się z dotacji podmiotowej otrzymanej od Organizatora oraz z uzyskanych przychodów własnych¹⁴.

---

¹⁰ www.kultura.przemysl.pl.

¹¹ Opłaty za wstęp na imprezy kulturalne biletowane, sprzedaż własnych wydawnictw, opłaty za udział w zorganizowanych zajęciach.

¹² Na dzień 30 czerwca 2020 r.

¹³ Dz. U. z 2020 r. poz. 194.

¹⁴ Przychody ze świadczonych usług, w tym z najmu i dzierżawy pomieszczeń. Efektem tych działań były kwoty przychodów własnych w wysokości: w 2018 r. - 639.117,12 zł, 2019 r. - 536.013,99 zł, pierwsze półrocze 2020 r. - 127.492,04 zł.

Ustalono, że kontrolowana instytucja nie podejmowała działań w celu uzyskania dotacji celowych z instytucji rządowych na realizację zadań bezpośrednio związanych z podtrzymywaniem tożsamości kulturowej i językowej narodowej mniejszości ukraińskiej i etnicznej mniejszości romskiej.

(akta kontroli str. 21-34, 37-46, 91-105, 112-127)

5. Oferta PCKiN ZAMEK była różnorodna pod względem wydarzeń artystycznych i skierowana do ogółu mieszkańców Przemysła należących do różnych grup wiekowych, w tym także do dzieci i młodzieży.

Z wyjaśnień Dyrektora wynika, że PCKiN ZAMEK, jako samorządowa instytucja kultury, służy ogółowi mieszkańców, w tym również deklarujących się, jako przedstawiciele mniejszości narodowych. Dyrektor wyjaśniła, że działania PCKiN ZAMEK uwzględniają propozycje zgłaszane przez mniejszości. Stowarzyszenia mniejszości narodowych traktowane są, jako partnerskie, bądź, jako współorganizujące z PCKiN ZAMEK imprezy służące ogółowi mieszkańców. Wyjaśniła, że działania są kierowane do wszystkich grup narodościowych, gdyż obowiązujące przepisy prawa nie nakładają na nas takiego obowiązku, aby planować oddzielnie działania na rzecz mniejszości narodowych.

W toku czynności kontrolnych prowadzonych przez NIK Dyrektor PCKiN ZAMEK nie poinformowała jednak ani o sposobie zgłaszania propozycji odnośnie prowadzenia i rozwoju działalności kulturalnej na rzecz mniejszości ukraińskiej i romskiej ani nie wskazała konkretnych organizacjach mniejszości wnoszących takie inicjatywy.

Kontrola NIK wykazała, że W 2020 r. (do 30 czerwca 2020 r.) łącznie zorganizowano 38 imprez. W wydarzeniach tych uczestniczyło łącznie 6 820 osób, w 2019 r. - 172 imprezy z udziałem 33 900 osób, w 2018 r. - 202 imprezy z udziałem 33 360 widzów. Część wydarzeń artystycznych odbywała się z udziałem artystów z Ukrainy i była dostępna dla wszystkich zainteresowanych osób, i tak na przykład:

w 2018 r. zorganizowano:

1) odpłatny spektakl baletowy JEZIORO ŁABĘDZIE w wykonaniu ROYAL LVIV BALLET (artyści Narodowego Lwowskiego Teatru Opery i Baletu im. Salomei Kruszelnickiej), który odbył się 26 stycznia 2018 r.;

2) II Międzynarodowy Festiwal Artystyczny SAMOCVITY w Polsce - Przemysł 2018, który odbył się w dniach 26 - 28 kwietnia 2018 roku. Głównym celem imprezy było zaprezentowanie zdolności artystycznych dzieci i młodzieży oraz dorosłych między innymi z Polski, Ukrainy, Białorusi, Rumunii w różnych gatunkach artystycznych tj. choreografia, wokal, gatunek instrumentalny, sztuka ludowa, sztuka teatralna - teatry obrzędowe i teatry lalek. Wymieniony projekt realizowano na podstawie Porozumienia zawartego 5 lutego 2018 roku, pomiędzy PCKiN ZAMEK, a Organizacją Pozarządową „Art. Centrum Antre” z siedzibą we Lwowie. PCKiN ZAMEK zobowiązało się m.in. do zapewnienia: sali widowiskowej w Zamku Kazimierzowskim wraz z zapleczem, obsługi technicznej (elektroakustyk, oświetleniowiec) i reklamy projektu. Projekt był realizowany przy wsparciu Miasta Przemysła oraz Koledżu Kultury we Lwowie;

3) koncert „Od Romantyzmu do Młodej Polski, zapomniani kompozytorzy XIX i XX wieku” (29 października 2018 r.) w wykonaniu Olgi i Natalii Pasieczniak – Ukrainek, które od wielu lat mieszkają w Polsce. Koncert był nieodpłatny i stanowił część projektu „Przestrzeń otwarta dla muzyki PCKiN ZAMEK udostępniło salę wraz z zapleczem i obsługą techniczną oraz prowadziło promocję koncertu;

4) odpłatny koncert "Artystyczna Jesień na Zamku" z udziałem grupy tenorowej Leon Voci pochodzącej ze Lwowa, który odbył się 1 grudnia 2018 r.;

w 2019 r. zorganizowano:

1) odpłatny koncert Orkiestry Kameralnej "AKADEMIA" pochodzącej ze Lwowa oraz uczestników Międzynarodowego Forum Pianistycznego „Bieszczady bez granic”, który odbył się 6 lutego 2019 r.;

2) III Międzynarodowy Festiwal-Konkurs Sztuki „SAMOCVITY” w Polsce – Przemysł 2019, który odbył się w dniach 9 - 10 maja 2019 r¹⁵;

3) widowisko baletowe „DZIADEK DO ORZECHÓW” w wykonaniu ROYAL LVIV BALLET, które odbyło się 12 grudnia 2019 r. (impieza odpłatna);

4) wystawa malarstwa „Sgraffito tańca” Mariczki Hrehorijczuk artystki wywodzącej się ze Lwowa. Gościem wernisażu był Roman Jaciv Prorektor ds. naukowych Lwowskiej Narodowej Akademii Sztuki, która rozpoczęła się 12 grudnia 2019 r. (była ona dostępna dla ogółu mieszkańców przez miesiąc). Instytucja zapewniła salę wystawową wraz z obsługą oraz promocję tego wydarzenia;

W 2020 r. z uwagi na wyjątkową sytuację związaną z pandemią COVID-19 zorganizowana została jedna impreza artystyczna z udziałem artystów z Ukrainy - 10 stycznia 2020 r. odbył się koncert noworoczny z udziałem tenora Wasyla Ponajdy oraz Narodowej Orkiestry Symfonicznej Filharmonii Lwowskiej pod dyrekcją Serhiya Khorovetsa (koncert odpłatny).

Wysokość odpłatności poszczególnych imprez artystycznych normowana jest zarządzeniami Dyrektora lub wynika z innych ustaleń, jak np. porozumienia/umowy o organizacji wydarzenia. Instytucja kultury ponosiła koszty bezpośrednie honorariów za organizowane spektakle z udziałem artystów z Ukrainy. Dyrektor wyjaśniła, że na podstawie zestawienia dowodów księgowych jest możliwość określenia kosztów bezpośrednich niektórych wydarzeń odpłatnych.

(akta kontroli str. 35-96, 109-111)

6. PCKiN ZAMEK jest wydawcą miesięcznika "Nasz Przemysł" adresowanego do mieszkańców Przemysła. Na łamach pisma publikowane były teksty poświęcone ważnym wydarzeniom oraz postaciom wybitnych Ukraińców, działalność których, na przestrzeni wieków wpisała się w dzieje Przemysła, i tak na przykład:

w 2018 roku opublikowano artykuły :

- 1/159 styczeń – „Hryhorij Cehłyński – dyrektor, poseł, artysta”. Sylwetka pierwszego dyrektora gimnazjum ukraińskiego w Przemysłu;
- 2/160 luty - Relacja z obchodów Święta Chrztu Pańskiego z udziałem Metropolity przemysko-warszawskiego i wiernych obrządku greckokatolickiego;
- 2/160 luty – „Teofil Kormosz-adwokat, społecznik, poseł” – inicjator budowy Domu Ukraińskiego w Przemysłu;

w 2019 roku:

- 3/173 marzec – „Andrzej Aliśkiewicz – dyrektor gimnazjum i lider przemyskich Ukraińców”. Wybitny pedagog i publicysta;
- 9/179 wrzesień – Wywiad z pisarzem, poetą i tłumaczem Askaldem Melnyczukiem, amerykańskim ukraińskiego pochodzenia;
- 12/181 grudzień – „Eugeniusz Mandyczewski – zapomniany literat i nauczyciel”.

(akta kontroli str. 37-90, 128-131)

¹⁵ Organizacja imprezy była taka sama, jak w 2018 r.

7. Dyrektor PCKiN ZAMEK podała, że efekty pracy instytucji na rzecz mniejszości oceniane są na podstawie opinii i komentarzy w mediach społecznościowych i prasie. Nie stwierdzono krytycznych opinii ze strony mniejszości narodowych kierowanych pod adresem PCKiN ZAMEK.

(akta kontroli str. 37-46)

IV. Uwagi i wnioski.

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag i wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia.

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, 26.11.2020 r.

Kontroler
Dagmara Mazurkiewicz-Karasińska
główny specjalista kontroli
państwowej

/-/

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
Dyrektor
Wiesław Motyka

*p.o. WICEDYREKTORA
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Rzeszowie
z up. /-/
Robert Łukasz*